

پایان نامه جهت اخذ مدرک کارشناسی ارشد در رشته مهندسی بهداشت محیط

عنوان: بررسی کارایی فرآیند نانو/ پرسولفات (nZVI / PS) در حذف مترونیدازول از محیط‌های آبی

محل انجام پژوهش: آزمایشگاه شیمی و میکروبیولوژی محیط

استاد راهنما: دکتر کوروش رحمانی

استاد مشاور: مهندس مهدی فضل زاده

نگارنده: اصغر حمزه زاده

شماره پایان نامه: 4

تاریخ تصویب پایان نامه: 95/01/25

تاریخ دفاع پایان نامه: 96/08/10

هزینه این پایان‌نامه از محل اعتبار طرح تحقیقاتی مصوب شماره 2/9507 تأمین شده است و کلیه حقوق این پایان‌نامه برای معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل محفوظ است.

تقدیم به:

پدر و مادر و همسر عزیزم

و

به تمام جویندگان دانش و معرفت

سپاس ایزد منان را که

به من این فرصت را داد تا به این مرحله از علم رسیده و
از هیچ محبتی دریغ نکرد و در تمام مراحل زندگی ام مرا
قوت قلب بود.

با تشکر و سپاس فراوان از:
اساتید و کارشناسان محترم گروه مهندسی بهداشت
محیط

استاد راهنمای محترم:

جناب آقای دکتر کوروش رحمانی

استاد مشاور گرامی:

جناب آقای مهندس مهدی فضل زاده

مدیر گروه گرامی:

جناب آقای دکتر سیداحمد مختاری

و دوست عزیزم:

جناب آقای دکتر یوسف پور عشق

بررسی کارایی فرآیند نانو/ پرسولفات (nZVI / PS) در حذف مترونیدازول از محیط‌های آبی

چکیده

مقدمه: محصولات دارویی به‌ویژه آنتی‌بیوتیک‌ها از جمله آلاینده‌های نوپدید می‌باشند که به دلیل خاصیت تجمع‌ی، اثرات سوء مختلف و ایجاد مقاومتهای دارویی، نگرانی‌های عمده‌ای را در کنترل محیط‌زیست ایجاد نموده‌اند. ازاین‌رو هدف این پژوهش، بررسی راندمان حذف مترونیدازول (MTZ) از محیط‌های آبی با استفاده از فرایند نانو/ پرسولفات (nZVI / PS)، سمیت ورودی و خروجی راکتور و نیز بررسی محصولات جانبی حاصل از واکنش تعیین گردید.

روش کار: این مطالعه تجربی در مقیاس آزمایشگاهی و در سیستم بسته انجام گرفت. در این مطالعه تأثیر فاکتورهایی مثل pH محلول (۱۱-۳)، زمان واکنش (۵-۱۵۰ دقیقه)، دوز نانوذر (۰/۰۲۵-۲ گرم در لیتر)، غلظت پرسولفات (۰/۱-۳/۳۳ میلی مول) و غلظت اولیه مترونیدازول (۱-۱۲۰ میلی‌گرم در لیتر) بر روی راندمان حذف مورد مطالعه قرار گرفتند. سنجش میزان مترونیدازول با استفاده از دستگاه HPLC صورت گرفت.

نتایج: نتایج این مطالعه نشان داد که نانو ذرات تولیدی با روش سنتز سبز دارای ابعاد زیر ۱۰۰ نانومتر می‌باشد. بیشترین راندمان حذف مترونیدازول در pH بهینه ۳ به دست آمد. همچنین نتایج نشان داد که در زمان تماس ۳۰ دقیقه و غلظت اولیه مترونیدازول ۲۵ میلی‌گرم در لیتر راندمان حذف برابر ۹۰/۳ درصد می‌باشد. دوز بهینه و اقتصادی کاتالیز حاصل از سنتز سبز برابر با ۰/۵ گرم در لیتر و پرسولفات نیز برابر با ۱/۸۵ میلی مول به دست آمد. همچنین در کروماتوگرام حاصل از دستگاه LC-MS تعداد ۷ جرم (محصول جانبی) مشاهده شد. طی انجام تست سمیت میکربی، کاهش سمیت به میزان ۷۰ درصد برای اشرشیاکلی و ۵۳/۸ درصد برای استافیلوکوکوس آرنئوس به دست آمد.

بحث و نتیجه‌گیری: نتایج حاصل از این مطالعه کارایی قابل‌قبول فرآیند نانو/ پرسولفات در تجزیه آنتی‌بیوتیک مترونیدازول را نشان دادند که افزایش راندمان ۶۲/۴ درصدی، کاهش سمیت میکربی، سمیت و خطرات کم‌تر محصولات حاصل از اکسیداسیون نسبت به مترونیدازول تأییدکننده کارایی بالای فرآیند می‌باشد.

واژه‌های کلیدی:

فرآیندهای اکسیداسیون پیشرفته، پرسولفات، نانوذر آهن صفر، مترونیدازول

فهرست مطالب

Error! Bookmark not defined.....	<u>فصل اول: کلیات و پیشینه تحقیق</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>الف - بیان مسئله</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - کلیات</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 1. اثرات آنتی بیوتیک‌ها در محیط زیست</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 2. توصیف آنتی بیوتیک مترونیمازول</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 3. روش‌های حذف آنتی بیوتیک‌ها</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 3 - 1. جذب سطحی</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 3 - 2. تبادل یون</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 3 - 3. فیلتراسیون غشایی</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 3 - 4. فوتولیز</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 3 - 5. تجزیه بیولوژیکی</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 3 - 6. تابش فرابنفش</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 3 - 7. از ناسیون</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 3 - 8. فرآیندهای اکسیداسیون پیشرفته</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 3 - 8 - 1. فاکتورهای مؤثر در اکسیداسیون پیشرفته</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 3 - 8 - 2. آنیون پرسولفات</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 3 - 8 - 3. اشکال تولیدی پرسولفات</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 3 - 8 - 4. فعال‌سازی پرسولفات</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 3 - 8 - 4 - 1. فعال‌سازی با حرارت</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 3 - 8 - 4 - 2. فعال‌سازی با UV</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 3 - 8 - 4 - 3. فعال‌سازی با فلزات واسطه</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 3 - 8 - 4 - 4. فعال‌سازی با امواج اولتراسوند</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 3 - 8 - 4 - 5. فعال‌سازی پرسولفات با آهن صفر</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 4. نانو تکنولوژی و نانو ذرات آهن صفر به عنوان فعال‌کننده پرسولفات</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 5. روش‌های ساخت نانو ذرات</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 5 - 1. انباشت الکترو شیمیایی</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 5 - 2. آلیاژ سازی مکانیکی</u>

Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 5 - 3. فرایند آندایزینگ</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 5 - 4. روش سل-ژل</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 5 - 5. روش لیتوگرافی</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 5 - 6. روش رسوبدهی از فاز مایع</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 5 - 7. تغییر شکل پلاستیک شدید</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 5 - 8. روش‌های حرارتی</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 5 - 9. روش نوین سنتز سبز</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 6. روش‌های شناسایی نانو ساختارها</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 6 - 1. میکروسکوپ الکترونی روبشی (SEM)</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 6 - 2. روش پراش اشعه ایکس (XRD)</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 7. زیست آزمون</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 7 - 1. زیست آزمون با استفاده از میکروارگانیسم‌ها</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 7 - 2. زیست آزمون با استفاده از دافنیا</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ج - بررسی متون</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>د - اهداف و فرضیات</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>د - 1. هدف کلی</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>د - 2. اهداف اختصاصی</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>د - 3. اهداف کاربردی</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>د - 4. فرضیات یا سوالات تحقیق</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>فصل دوم: مواد و روش‌ها</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>الف - جامعه مورد مطالعه، نمونه‌گیری و طرح پژوهش</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - روش کار</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 1. تولید نانوذره آهن صفر ظرفیتی (nZVI)</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 2. اندازه‌گیری مترونیدازول (MTZ)</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 3. بررسی تأثیر pH</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 4. بررسی تأثیر مقدار نانوذره nZVI</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 5. بررسی تأثیر غلظت پرسولفات</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 6. بررسی تأثیر زمان واکنش</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 7. بررسی تأثیر غلظت اولیه مترونیدازول</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 8. بررسی حد سمیت یساب تحت شرایط بهینه</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 8 - 1. تهیه میکرب</u>
Error! Bookmark not defined.....	<u>ب - 8 - 2. تهیه پراث</u>

Error! Bookmark not defined.....	ب – 8 – 3. کشت میکروب و انجام آزمایش
Error! Bookmark not defined.....	ب – 9. بررسی ترکیبات واسطه‌ای تحت شرایط بهینه
Error! Bookmark not defined.....	ج – ابزار جمع‌آوری اطلاعات
Error! Bookmark not defined.....	ج – 1. دستگاه کروماتوگرافی مایع با کارکرد عالی
Error! Bookmark not defined.....	ج – 2. دستگاه اسپکتر فوتومتر
Error! Bookmark not defined.....	د – مواد مورد استفاده
Error! Bookmark not defined.....	ه – متغیرها
Error! Bookmark not defined.....	و – تعریف واژگان
Error! Bookmark not defined.....	ز – تجزیه و تحلیل اطلاعات
Error! Bookmark not defined.....	ح – رعایت مسائل اخلاقی
Error! Bookmark not defined.....	فصل سوم: نتایج
Error! Bookmark not defined.....	الف – مقدمه
Error! Bookmark not defined.....	ب – ویژگی‌های نانو ذرات آهن صفر ظرفیتی سنتز شده
Error! Bookmark not defined.....	ب – 1. تصویر TEM برای nZVI
Error! Bookmark not defined.....	ب – 2. تعیین طیف FTIR برای nZVI
Error! Bookmark not defined.....	ب – 3. تعیین طیف XRD برای nZVI
Error! Bookmark not defined.....	ب – 4. تصویر FESEM برای nZVI
Error! Bookmark not defined.....	ج – منحنی کالیبراسیون دستگاه HPLC
Error! Bookmark not defined.....	د- تأثیر pH بر کارایی فرایند
Error! Bookmark not defined.....	ه- تأثیر تغییرات زمان بر کارایی فرایند
Error! Bookmark not defined.....	و- بررسی تأثیر دوز نانو ذره nZVI
Error! Bookmark not defined.....	ز- بررسی تأثیر غلظت پرسولفات
Error! Bookmark not defined.....	ح- بررسی تأثیر غلظت اولیه متریال نانو
Error! Bookmark not defined.....	ط - هم‌افزایی تجزیه در فرایند PS/nZVI
Error! Bookmark not defined.....	ی - نتایج تست سمیت
Error! Bookmark not defined.....	ک – نتایج بررسی مواد واسطه‌ای تشکیل شده
Error! Bookmark not defined.....	فصل چهارم: بحث و تفسیر نتایج
Error! Bookmark not defined.....	الف – بحث
Error! Bookmark not defined.....	الف – 1. مقدمه
Error! Bookmark not defined.....	الف – 2. بررسی تأثیر pH بر روی راندمان فرایند PS/nZVI
Error! Bookmark not defined.....	الف – 3. بررسی تأثیر مقدار کاتالیز بر روی راندمان فرایند PS/nZVI
Error! Bookmark not defined.....	الف – 4. بررسی تأثیر غلظت اکسیدان بر روی راندمان فرایند PS/nZVI

الف – 5. بررسی تأثیر زمان بر روی راندمان فرآیند PS/nZVI.....	Error! Bookmark not defined.
الف – 6. بررسی تأثیر غلظت اولیه مترونیدازول بر روی راندمان فرآیند PS/nZVI	Error! Bookmark not defined.
الف – 7. بررسی اثر سینرژیستی کاتالیزت و اکسیدان بر روی راندمان فرآیند PS/nZVI ...	Error! Bookmark not defined.
الف – 8. بررسی حد سمیت تحت شرایط بهینه انجام فرآیند PS/nZVI	Error! Bookmark not defined.
الف – 9. بررسی مواد واسطه تشکیل شده تحت شرایط بهینه انجام فرآیند PS/nZVI	Error! Bookmark not defined.
ب – نتیجه‌گیری	Error! Bookmark not defined.
ج – پیشنهادات	Error! Bookmark not defined.
د – سیاست‌گذاری	Error! Bookmark not defined.
فصل پنجم: منابع	Error! Bookmark not defined.

فهرست جداول

جدول 1-1	خصوصیات فیزیکی و شیمیایی مترونیدازول	Error! Bookmark not defined.
جدول 2-1	میزان حلالیت ترکیبات پرسولفات	Error! Bookmark not defined.
جدول 3-1	مقایسه قابلیت اکسیدکنندگی عوامل اکسیدان	Error! Bookmark not defined.
جدول 1-2	جامعه آماری و روش تعیین حجم نمونه	Error! Bookmark not defined.
جدول 2-2	مواد و وسایل مورد استفاده	Error! Bookmark not defined.
جدول 3-2	متغیرهای مورد مطالعه	Error! Bookmark not defined.
جدول 1-3	ترکیبات و گروه های عاملی نانوذرات آهن صفر ظرفیتی قبل و بعد از فرآیند حاصل از طیف FTIR	Error! ..... Bookmark not defined.
جدول 2-3	درصد بازدارندگی از رشد (GI%) محلول ورودی و خروجی از رآکتور	Error! Bookmark not defined.
جدول 3-3	مشخصات و نوع ترکیبات حاصل از اکسیداسیون مترونیدازول	Error! Bookmark not defined.

فهرست اشکال

شکل 1-1 مسیرهای احتمالی ورود ترکیبات مختلف دارویی به منابع آب	Error! Bookmark not defined.
شکل 2-1 ساختار شیمیایی ترکیبات پرسولفات	Error! Bookmark not defined.
شکل 3-1 برهمکنش پرتوی الکترونی و نمونه	Error! Bookmark not defined.
شکل 4-1 نمونه طیف XRD	Error! Bookmark not defined.
شکل 1-2 فلوجارت مراحل انجام کار	Error! Bookmark not defined.
شکل 2-2 کلنی استافیلوکوکس روی نوترینت آگار و کلنی اشرشیاکلی روی EMB آگار	Error! Bookmark not defined.
شکل 3-2 محیط کشت لاکتوز براث توزیع شده در لوله های آزمایش	Error! Bookmark not defined.
شکل 1-3 تصویر TEM از nZVI	Error! Bookmark not defined.
شکل 2-3 طیف FTIR برای nZVI قبل و بعد از فرآیند	Error! Bookmark not defined.
شکل 3-3 طیف XRD برای nZVI قبل و بعد از فرآیند	Error! Bookmark not defined.
شکل 4-3 تصویر FESEM برای nZVI قبل و بعد از فرآیند	Error! Bookmark not defined.

فهرست نمودارها

نمودار 1-3 نمودار کالیبراسیون دستگاه HPLC	Error! Bookmark not defined.
نمودار 2-3 نمونه‌ای از کروماتوگرام دستگاه HPLC	Error! Bookmark not defined.
نمودار 3-3 تأثیر pH اولیه بر حذف مترونیدازول	Error! Bookmark not defined.
نمودار 4-3 تأثیر مدت زمان انجام واکنش بر فرآیند حذف مترونیدازول	Error! Bookmark not defined.
نمودار 5-3 تأثیر مقدار نانو ذرات بر فرآیند حذف مترونیدازول	Error! Bookmark not defined.
نمودار 6-3 تأثیر غلظت پرسولفات بر فرآیند حذف مترونیدازول	Error! Bookmark not defined.
نمودار 7-3 تأثیر غلظت اولیه مترونیدازول بر انجام فرآیند	Error! Bookmark not defined.
نمودار 8-3 کارایی حذف پارامترهای مؤثر در فرآیند به‌صورت مجزا و ترکیبی در شرایط بهینه	Error! Bookmark not defined.
نمودار 9-3 روند رشد باکتری اشرشیاکلی در آزمون سمیت	Error! Bookmark not defined.
نمودار 10-3 روند رشد باکتری استافیلوکوکوس آرنوس در آزمون سمیت	Error! Bookmark not defined.
نمودار 11-3 کروماتوگرام حاصل از دستگاه LC-MS برای پساب خروجی راکتور در شرایط بهینه	Error! Bookmark not defined.
نمودار 12-3 پیک جرم‌های داخل نمونه پساب خروجی راکتور در شرایط بهینه حاصل از دستگاه LC-MS	Error! ..... Bookmark not defined.

لیست علائم اختصاری

AOP_s : Advanced Oxidation Processes	GI : Growth Inhibition
AAS : Atomic Absorption Spectrometer	HPLC : High Performance Liquid Chromatography
AFM : Atomic Force Microscopy	IARC : International Agency for Research on Cancer
ATCC : American Type Culture Collection	ICP : Inductively Coupled Plasma
AES : Auger Electron Spectroscopy	ICP_MS : Inductively Coupled Plasma Mass Spectrometry
BET : Brunauer Emmett Teller	ISCO : In-Situ Chemical Oxidation
BOD : Biochemical Oxygen Demand	JCPDS : Joint Committee on Powder Diffraction Standards
BC : BioChar	KPS : Kalium (potassium) PerSulfate
COD : Chemical Oxygen Demand	LC-MS : Liquid Chromatography–Mass Spectrometry
CIP : Ciprofloxacin	LEED : Low Energy Electron Diffraction
DNA : DeoxyriboNucleic Acid	MF : Magnetic Force Microscopy
DOC : Dissolved Organic Carbon	MTZ : Metronidazole
DLS : Dynamic Light Scattering	NF : NanoFiltration
E.coli : Escherichia coli	nZVI : nano Zero-Valent Iron
EMB : Eosin Methylene Blue	
FESEM : Field Emission Scanning Electron Microscopy	
FT-IR : Fourier Transform-InfraRed spectroscopy	

OD_{600S}: Optical Density _{600 SAMPLE}

OD_{600B}: Optical Density _{600 BLANK}

OTC: OxyTetraCycline

PS: PerSulfate

RO: Reverse Osmosis

SAXS: Small-Angle X-ray Scattering

S. aureus: Staphylococcus aureus

SEM: Scanning Electron Microscope

SLS: Static Light Scattering

SNOM: Scanning Near-field Optical Microscopy

SPM: Scanning Probe Microscopy

STM: Scanning Tunneling Microscopy

TCE: TriChloroEthylene

TCS: Triclosan

TEM: Transmission Electron Microscopy

TOC: Total Organic Carbon

TSS: Total Suspended Solids

US: UltraSound

UPS: Ultraviolet Photoelectron Spectroscopy

VSM: Vibrating Sample Magnetometer

XPS: X-ray Photoelectron Spectroscopy

XRD: X-Ray Diffraction

XRF: X-Ray Fluorescence

XRR: X-Ray Reflectometry